Soft-uri pentru bibliotecă

Ing. drd. MELANIA SUCIU
Biblioteca Judeţeană Mureş

În toată lumea, bibliotecile se află într-o continuă transformare din dorinţa de a identifica noi forme şi mijloace de diseminare a informaţiei către cititori. Trecerea de la biblioteca clasică la biblioteca electronică, adică biblioteca ale cărei funcţii sunt asistate de calculator şi care îşi construieşte baze de date bibliografice în locul cataloagelor, şi chiar biblioteca virtuală, ca rezultat al interconectării bazelor de date din diverse biblioteci, nu mai sunt tendinţe moderne, ci realităţi care trebuie construite acolo unde nu există.

În secolul nostru, supranumit pe bună dreptate „secolul vitezei", setea de informare a atins niveluri fără precedent. Omenirea este sortită cunoaşterii, lung proces care înseamnă, pe lângă acumulare continuă de informaţii, organizare a cunoştinţelor dobândite, ierarhizare şi un întreg lanţ de corelaţii ce vor duce în final la înţelegere şi înţelepciune. Este de la sine înţeles că rolul bibliotecii în zilele noastre este mai mult decât acela de simplu depozitar al informaţiei, care, cu siguranţă, a devenit atât de vastă, încât multe resurse sunt inaccesibile publicului larg. Biblioteca are rolul de a organiza informaţia şi de a o face accesibilă unui număr cât mai mare de cititori. De multe ori, cercetătorul se află în imposibilitatea de a utiliza documente indispensabile cercetării, şi asta deoarece multe dintre resursele cu o inestimabilă valoare informativă şi documentară au devenit cărţi rare, cărţi care nu au mai fost reeditate. Bibliotecile şi arhivele, care ar trebui, în primul rând, să vină în întâmpinarea acestor nevoi ale cercetătorului, sunt în căutarea unor soluţii viabile, care să înlăture pe cât posibil, orice obstacol în calea informării.

Descoperirile din sfera tehnologiei digitale au deschis noi orizonturi bibliotecilor şi în acelaşi timp, cititorilor, adevăraţii beneficiari ai progresului, actorii cei mai importanţi ai sistemului informaţional, care cuprinde, de asemenea, creatorii de informaţie, furnizorii de informaţie şi depozitarii acesteia (biblioteci, arhive şi centre de documentare), care au rolul de a păstra într-un cadru organizat informaţia şi de a deservi nevoia de informare a publicului larg.

Rolul esenţial al bibliotecii este de a pune la dispoziţia publicului cititor zestrea spirituală şi culturală a întregii omeniri, graţie posibilităţilor oferite de tehnologiile multimedia. Scopul unui astfel de proiect este de a exploata

BDD-A19263 © 2003 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:48:59 UTC)

programele de digitizare existente pentru a construi o bază vastă de documentaţie distribuită electronic prin mijloacele de comunicare globală. Etapa următoare are în vedere dezvoltarea şi implementarea unor modalităţi complexe de a lucra cu acestă bază de informaţie. Înlesnirea accesului la o întreagă enciclopedie universală este doar un prim pas. Remarcabile sunt modalităţile prin care procesele de documentare vor fi uşurate şi optimizate.

Un alt aspect important pe care trebuie să-l avem în vedere vorbind despre bibliotecă în condiţiile informatzării şi automatizării, este numărul mult mai mare de cititori pe care îl atrage, şi datorită posibilităţii de a accesa informaţia necesară de la distanţă, prin internet. Astfel, cititorul grăbit sau cel care nu are la dispoziţie timpul necesar pentru a intra într-o bibliotecă nu mai are nevoie să petreacă ore în şir în sala de lectură; de la calculatorul propriu sau prin dispozitivul special de lectură, are la îndemână informaţiile necesare.

Biblioteca virtuală este ultima etapă dintr-un lung şi laborios proiect – informatizarea bibliotecilor – proiect care exprimă, în fond, necesitatea ca bibliotecile să fie transformate în sisteme deschise şi integrate sistemului mondial de documentare ştiinţifică şi bibliografică. Fără baze de date, fără punerea lor într-o relaţie interactivă, învăţământul şi cercetarea pot deveni simple procese cumulative şi repetitive. Prin urmare, informatizarea structurilor infodocumentare atestă o înţelegere creatoare a sensurilor majore ale dinamicii cognitive. Noua tehnologie creează o nouă formă de prezentare, organizare, acces la informaţie, având ca rezultat un produs de informare complex şi uşor de utilizat.

Biblioteca nu va putea să nu devină şi în România, ceea ce este în alte ţări: un centru de informare şi documentare pentru comunitate, un serviciu public de informare şi formare a utilizatorilor, activ, dinamic, adaptabil, implicat în viaţa socială şi culturală, centru ce gestionează o imensă cantitate de informaţie foarte diversă. Ceea ce se impune acum este modificarea mentalităţii bibliotecarului, care la rândul lui trebuie să modifice mentalitatea utilizatorilor. Aceştia din urmă trebuie în primul rând informaţi cu privire la existenţa unor servicii la care pot apela pentru informarea generală – care le poate servi în interes personal şi profesional, în rezolvarea problemelor curente ale vieţii. Informarea şi formarea utilizatorilor ocupă un loc privilegiat în strategiile bibliotecilor din alte ţări şi este foarte limitată la noi. În mod evident, mai ales bibliotecile judeţene au posibilităţi mai mari pentru a-şi informa utilizatorii reali şi potenţiali despre serviciile pe care le oferă, fondurile de care dispun şi sfera lor de interes, despre utilitatea unor surse de informare. A venit timpul ca şi la noi bibliotecarii să aibă în vedere, în mai mare măsură, necesitatea de a pune la curent utilizatorii cu serviciile de care pot dispune, printr-o mediatizare adevărată, prin tipărituri de calitate care să facă posibilă, pentru fiecare cetăţean,

BDD-A19263 © 2003 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:48:59 UTC)

prin apelul la serviciile bibliotecii publice, informarea de care el ar putea avea nevoie. Biblioteca trebuie să depăşească prejudecata aşteptării publicului în localurile sale şi trebuie să se manifeste în viaţa comunităţii în mult mai mare măsură decât până acum.

De la înfiinţarea sa, biblioteca publică a fost permanent raportată la colectivitatea ale cărei interese de informare şi documentare le serveşte şi pentru care a fost, de altfel, creată. Fiind o instituţie culturală, cu puternice valenţe tradiţionale, rolul ei în societatea începutului de mileniu creşte, deci posibilităţile educaţiei permanente ale oamenilor s-au diversificat, prin apariţia unor noi instituţii, ce folosesc multiple mijloace moderne de comunicare.

Ideal, o bibliotecă publică îşi îndeplineşte funcţia, dacă este capabilă să satisfacă oricărui membru al colectivităţii interesele de lectură din colecţiile proprii sau din acelea ale întregului sistem. Relevantă este capacitatea de adaptare la timpul de care dispune utilizatorul, la starea sa psihică, la ritmul propriu fiecăruia, influenţat de starea de oboseală sau de alţi factori. Utilizatorului i se oferă deplină libertate de folosire a documentelor, posibilitatea de abordare sau de revenire asupra acestora. De asemenea, biblioteca publică devine tot mai mult un complement de neînlocuit al altor instituţii culturale sau mijloace de educaţie permanentă.

În amplul proces de dezvoltare şi organizare a societăţii contemporane, în general, biblioteca, parte componentă a sistemului şi a subsistemului cultural, trebuie să-şi direcţioneze activitatea în aşa fel, încât ea să menţină permanent un echilibru între stabilitate şi dinamism, între modalităţile clasice şi cele moderne de interacţiune, între funcţia tradiţională şi tendinţele novatoare. Pentru realizarea acestor deziderate este imperios necesară o activitate managerială realistă, bibliotecile adoptând şi adaptând principii şi metode general valabile în lumea afacerilor, a producţiei industriale sau a strategiei de guvernare.

Viitorul bibliotecii depinde, desigur, de factori sociali, economici sau de altă natură pe care nu îi controlează, dar depinde, cel puţin în aceeaşi măsură, şi de capacitatea ei de a se adapta la evoluţia rapidă a societăţii, la schimbările pe care progresul tehnologic le produce în toate domeniile de activitate. Biblioteca nu se poate închide în sine, mimând adaptarea sau, mai rău, respingând-o aprioric. Soarta ei depinde de modul în care răspundem provocărilor vremii.

Una dintre realele ameninţări pentru bibliotecile de la noi este considerarea, în continuare a utilizatorului ca un auxiliar al procesului şi nu ca un element central al acestuia. O bibliotecă excelent organizată, beneficiind de spaţii de lectură adecvate, de fonduri documentare valoroase şi de dotări tehnologice moderne nu este, în cele din urmă, decât o bibliotecă tradiţională cosmetizată, câtă vreme reacţionează strict la solicitările utilizatorilor reali şi nu

BDD-A19263 © 2003 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:48:59 UTC)

ştie să se pună în valoare printr-o atitudine proactivă faţă de toţi utilizatorii potenţiali, printr-o reală preocupare pentru nevoile lor de informaţii.

O altă temă de meditaţie ar trebui să o constituie formarea bibliotecarilor şi a utilizatorilor. În biblioteca viitorului, bibliotecarul nu mai poate fi un simplu manipulator şi gestionar de documente, iar utilizatorul, cu certitudine, nu mai este doar un cititor docil. Multitudinea şi eterogenitatea surselor de informare, echipamentele şi softurile utilizate, în continuă evoluţie, reclamă programe de formare integrate în fluxul activităţilor curente.

Putem spune deci că, odată cu apariţa calculatoarelor şi pătrunderea lor în viaţa şi munca noastră, au apărut şi softuri specializate pentru diverse activităţi, menite să simplifice şi să ajute omul în munca sa complexă. În ceea ce priveşte bibliotecile publice, s-a impus programul TINLIB, ca sistem integrat de gestionare a întregii activităţi a unei biblioteci.

Programul a fost tradus în limba română şi adaptat activităţii specifice din bibliotecile publice din ţara noastră, unde cartea este obiect de gestiune.

La ora actuală, Biblioteca Judeţeană Mureş se poate lăuda cu o reţea de 20 de calculatoare, cu server LINUX şi staţii WINDOWS 98, Me. TINLIB-ul este un program DOS, deci nu funcţionează, cel puţin în această variantă, sub W2000; are interfaţă DOS, poate nu foarte prietenoasă şi care nu permite utilizarea mouse-ului, dar bine adaptată cerinţelor şi care nu permite erori nedorite din cauza unor tastări greşite sau a unui clic într-o zonă nepermisă.

Programul TINLIB s-a impus în bibliotecile judeţene într-un moment în care nu era mare ofertă pe piaţă în materie de softuri de bibliotecă. Bibliotecile publice au pornit la drum folosind acest soft produs şi dezvoltat de firma IME-România, Bucureşti. Bibliotecile din învăţământ au pornit cu programe din familia MARC (MARC, UNIMARC, USMARC, UKMARC) şi mai nou ALICE. Dar indiferent de programul folosit, convertibilitatea cu alte sisteme este permis prin implementarea standardului internaţional Z 39.50. De asemenea, în toate programele specifice, completarea câmpurilor în înregistrările bibliografice se face respectând regulile generale ISBD.

Programul TINLIB este structurat pe 5 module: Catalogare, Circulaţie, Achiziţii, Control seriale, Rapoarte TG, pentru a gestiona întreaga activitate a bibliotecii din punct de vedere al publicaţiilor. Modulul Catalogare permite prelucrarea publicaţiilor (cărţi, publicaţii seriale, materiale audio-vizuale) din punct de vedere biblioteconomic şi crearea bazei de date a bibliotecii. Modulul Circulaţie permite crearea bazei de date şi evidenţa cititorilor înscrişi la bibliotecă precum şi evidenţa şi controlul împrumutului de carte din fondurile bibliotecii. Prin Modulul Rapoarte TG se pot obţine o serie de rapoarte în regim automatizat, cum ar fi: procesele verbale de predare-primire a cărţilor la secţii, registrul inventar, buletinul cărţilor noi, fişa cărţii, RMF-ul etc.

BDD-A19263 © 2003 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:48:59 UTC)

Pentru utilizatori, programul are Modulul Opac, modul care permite numai căutare şi se foloseşte pe staţiile la care au acces cititorii. În acest modul nu se pot face modificări de editare sau ştergeri de înregistrări ci doar căutare după o serie de criterii oferite de meniul principal: autori, titluri, vedete de subiect, căutare după cuvinte cheie, căutări combinate, informaţii personale pentru împrumut. În acest fel, baza de date este protejată de eventualele intervenţii nedorite din partea utilizatorilor curioşi, „novatori" sau rău intenţionaţi.

TINLIB-ul funcţionează pe reţea LINUX. Administrarea bazei de date se face numai pe server, de către administrator. Modulul de administrare nu poate fi accesat de pe staţiile de lucru, ceea ce reprezintă un mare avantaj faţă de reţeaua Novell, deoarece nu au acces în această zonă nici bibliotecarii, nici utilizatorii, acest lucru reprezentând un factor de protecţie deosebit.

În momentul de faţă folosim Modulul Rapoarte pentru Procesele verbale de predare-primire şi pentru Buletinul cărţilor noi. În TINLIB, obţinerea rapoartelor este cam anevoioasă deoarece se face prin import de date din TINLIB într-un fişier intermediar şi din acest fişier, prin intermediul Generatorului de rapoarte, spre VENTURA sau WORD. O greşeală depistată într-un raport şi care presupune o corectare obligatorie în TINLIB, face ca întreg procesul de obţinere a raportului respectiv să se reia. Listarea raportului se face însă, numai în momentul în care s-a verificat totul.

Deocamdată folosim generarea de rapoarte în VENTURA, deoarece, cu ajutorul firmei IME şi mai ales prin efort propriu am reuşit o „cosmetizare" care să corespundă cerinţelor noastre estetice şi de automatizare.

În prezent deţinem şi Generatorul de rapoarte în WORD, dar nu îl folosim pentru că nu este încă pus la punct şi nu oferă gradul de automatizare obţinut în VENTURA. Urmează o colaborare cu IME-România pentru a putea obţine şi în WORD rapoarte cu un grad de automatizare cel puţin la nivelul atins în VENTURA. Dorim, de asemenea, să obţinem şi fişele cărţilor tot în regim automatizat, dar acest lucru va fi posibil numai după experimentarea şi punerea la punct a acestui tip de raport, care în momentul de faţă prezintă o serie de deficienţe majore, cum ar fi neîncadrarea corectă a textului în chenarul fişei, trecerea în fişă a numărului de buletin şi a vedetelor de subiect.

Lucrul în TINLIB este destul de uşor şi clar, astfel încât toată lumea s-a obişnuit şi s-a acomodat relativ repede cu acest program.

În urmă cu doi ani, am fost întrebată ce program recomand unei biblioteci comunale, care, primind un calculator, doreşte să-şi creeze o bază de date cu fondul de carte şi eventual cu cititorii care frecventează biblioteca. Acest lucru mi-a stârnit curiozitatea şi m-a determinat să mă interesez ce programe de bibliotecă există pe piaţă.

BDD-A19263 © 2003 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:48:59 UTC)

Astfel am aflat despre existenţa programului ALICE, datorită faptului că este utilizat de biblioteca UMF şi cea a Universităţii Petru Maior. Am încercat să fac o comparaţie între TINLIB şi ALICE. Sigur nu pot să spun în momentul de faţă care din ele este mai bun, deoarece ar trebui să cunosc şi programul ALICE la fel de bine ca şi TINLIB-ul.

ALICE este un program sub WINDOWS, cu interfaţă prietenoasă, în sistem de ferestre care se deschid pe ecran, şi cu multe liste derulante în locul ferestrelor de validare din TINLIB. Programul este structurat de asemenea pe module după cum urmează: Management (Catalogare), Circulaţie, Achiziţii, Periodice, Inventar; Servicii bibliotecă, Rapoarte, Sistem, Suport.

Structura programului ALICE este asemănătoare cu cea a TINLIB-ului, doar că modul de afişare este altul, specific programelor sub WINDOWS, multe comenzi şi liste derulante fiind accesate printr-un simplu clic al mouse-ului.

Un lucru deosebit pe care îl are ALICE este ajutorul interactiv prin butonul „Help", prin care se pot obţine îndrumări în orice moment în timpul lucrului. De asemenea, prin poziţionarea mouse-ului peste fiecare pictogramă, buton sau câmp, apare un mesaj ajutător care indică numele sau funcţia de îndeplinit.

Modulul de rapoarte al programului ALICE este însă mai rigid, deoarece permite vizualizarea sau listarea directă a raportului, dar nu permite modificarea formei lui decât strict de către firma producătoare.

După cunoştinţele mele, la ora actuală, ALICE este singurul program complex care poate fi comparat cu TINLIB-ul şi care poate fi utilizat pentru crearea unor baze de date de dimensiuni mari.

Din păcate, această ofertă deosebit de săracă în programe de bibliotecă este în dezavantajul bibliotecilor mici de la oraşe şi a celor comunale, care nu au resursele financiare suficiente pentru a achiziţiona şi a plăti abonamentul pentru unul din aceste programe. Părerea mea este că, pentru bibliotecile mici, soluţia ar fi realizarea unui program în Acces, parte a pachetului de programe Office, accesibil, şi suficient pentru gestionarea activităţii unei biblioteci mici.

BIBLIOGRAFIE

❖ Banciu, Doina. ***De la biblioteca electronică la biblioteca virtuală***, în ***Cartea electronică*** – coord. D. Banciu. Bucureşti: Editura Ager, 2001, pag. 43.

❖ Banciu, Doina; Buluţă, Gh.; Petrescu, Victor. ***Biblioteca şi societatea***. Bucureşti: Editura Ager, 2001.

BDD-A19263 © 2003 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:48:59 UTC)

❖ Blaga, Petruţa. ***Managementul sistemelor informaţionale***. Târgu-Mureş: Editura Universităţii Petru Maior, 2001.

❖ Covaru, Robert. ***Între spaimele milenariste şi retorica perenităţii***: ***Unde este biblioteca viitorului?*** În ***Biblioteca***, nr. 8/2002, pag. 243.

❖ Duchemin, Pierre-Yves. ***Arta informatizării unei biblioteci: Ghid practic.*** Timişoara: Editura Amarcord, 1998.

❖ Lupşa, Raluca; Păunescu, Mihai. ***Biblioteca viitorului***. În ***Cartea electronică*** – coord. Doina Banciu. Bucureşti: Editura Ager, 2001, pag. 73.

❖ Manualele TINLIB.

❖ Ghidul de bază pentru ALICE.

Programmes for librairies

Abstract

Librairies are all over the world in a continuous process of transformation and development, in order to satisfy the newest demands of readers. This passing from the traditional to modern library - that reffers to the use of computers, Internet, e-books, data bases instead of classical catalogues – is no longer a dream, but a reality. And where it does not exist, we have to build it.

It is obvious that the use of computers and some other electronic means had completelly changed the structure of the librairies; they became informational centers for local communities, a public service of information, an important instrument of education. They play an active role in everyday life because of their dynamic structure, their capacity of being adapted to usual problems, and because they administrate a huge amount of informations.

The use of computers implied some changes in librairies' organization and one of the most important refers to the necessity of having specialized programmes.

TINLIB programme, created by IME-Romania, was launched on the market in a very favourable moment, because no other computer programme was ready to be used. But it prouved to be a good one; also a convertible one into some other systems because of the international standard Z 39.50. it can use.

Today, there are many programmes for librairies and we have to mention all those from the large MARC familly – MARC, UNIMARC, USMARC, UKMARC – and the newest ALICE. But they all have some other common characteristics: the use of ISBD rules; the structure on a few modulus: Cataloguing, Circulation, Aquisitions, Serial publications, Reports.

BDD-A19263 © 2003 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:48:59 UTC)

On the other hand, ALICE, the programme we have already mentioned, does not have so many differences, if we compare it to TINLIB. They both have similitudes in structure. Among the differences, we may mention, for example, the „Help" key, that can be used anytime during our work; or the fact that while TINLIB programme is used by Romanian National Library and by the most part of public librairies, and ALICE is especially used in school librairies.

Unfortunatelly, the use of such programmes is still a fantasy for small librairies because of the lack of financial resources.

BDD-A19263 © 2003 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:48:59 UTC)